

HISTORIE, SOUČASNOST A PERSPEKTIVY V PŘÍPRAVĚ UČITELŮ

Úvod

Zemědělství i lesnictví má svůj specifický charakter. Pracovníci přicházejí do přímého kontaktu s živou přírodou, výsledky jejich práce jsou přímo závislé na klimatických podmínkách. Z těchto specifik vychází i nezastupitelná úloha zemědělského a lesnického odborného školství.

Školská zařízení mají za úkol připravit na budoucí povolání kvalifikované mladé lidi. To předpokládá, že tato zařízení budou zaměstnávat učitele odborných předmětů a praktického vyučování, kteří budou nejen odborníky ve svém oboru, ale budou také disponovat potřebnými vědomostmi a dovednostmi z oblasti pedagogiky, psychologie, didaktiky, případně dalších předmětů. České zemědělství i lesnictví prochází složitým obdobím vývoje. Vývoj těchto oborů a rovněž i odborného vzdělávání ukázal, jak nezbytná je pedagogická příprava učitelů odborných předmětů a praxe.

Historie a tradice v přípravě učitelů

Příprava učitelů zemědělských i lesnických škol má v naší zemi dlouholetou tradici. První náznaky toho, že by učitel střední odborné školy měl mít základní poznatky z pedagogiky a didaktiky, nacházíme v prozatímním zkušebním řádu pro učitele těchto škol již v roce 1875. Skutečným mezníkem snah o systematické pedagogické vzdělávání učitelů těchto škol se však stal až rok 1930. Tehdy byl založen „Státní pedagogický seminář pro kandidáty učitelství škol zemědělských v Praze“. Kongres v Římě (1932) se usnesl, že odborní učitelé těchto škol musí mít nejen plnou kvalifikaci odbornou, ale i pedagogickou. Po absolvování středoškolských a vysokoškolských studií se mají zdokonalit v odborné praxi a pedagogické vědomosti prohloubit pedagogickými kurzy (semináři), spojenými se vzorovou cvičnou školou.

V historii středního odborného školství se významné osobnosti zabývaly i výukou předmětu praxe.

O tom svědčí výuka praxe na Masarykově státní vyšší rolnické škole v Opavě. „Opavská“ metoda „praktického výcviku“ byla na IV. mezinárodním kongresu v Římě označena jako metoda „československá“ a doporučena jako model pro celou střední Evropu.

Učitelem odborných předmětů a praxe by neměl být automaticky každý absolvent vysoké školy v daném oboru. Dosti přesvědčivě o učitelích středních odborných škol vypovídá odstavec z článku *dr. Drahného* z Masarykovy státní vyšší rolnické školy v Opavě, kde se uvádí, že: „Všichni profesori v Opavě, až na jednu výjimku, pocházeli z venkova a znali tudíž téměř veškeré práce dokonale.“

Příprava učitelů středních odborných škol

Pedagogická příprava učitelů odborných předmětů a praxe na středních zemědělských i lesnických školách má v České republice mnoholetou tradici.

Pedagogická příprava je proces, který se neustále mění. Avšak po celou dobu existence přípravy pedagogů bylo a je úkolem příslušných vzdělávacích institucí vychovat učitele středních zemědělských i lesnických škol. Zemědělské i lesnické školství a s ním i příprava učitelů odborných předmětů a praxe zaujímají bezpochyby nezastupitelné místo v celém výchovně-vzdělávacím procesu. Velmi významnou roli by pak měly sehrát v nelehkém období transformace a přibližování se evropským tradicím. Měly by postihnout současně trendy nejen v Evropě, ale i ve světě.

Za svá léta činnosti připravil Státní pedagogický seminář pro kandidáty učitelství škol zemědělských v Praze a poté katedra pedagogiky Vysoké školy zemědělské a později České zemědělské univerzity v Praze tisíce pedagogických pracovníků, kteří našli a stále nacházejí uplatnění především na středních odborných školách a učilištích, ale i na jiných pracovištích. Svě zkušenosti mohou dobře uplatnit při komunikaci s lidmi, při školeních a přednáškách pro oblast zemědělského poradenství.

Výhled do blízké budoucnosti

Současné učební dokumenty nahradí rámcové a školní vzdělávací programy. Rámcové vzdělávací programy vytvářejí předpoklady, že se všem žákům dostane srovnatelného vzdělání odpovídajícího potřebám společnosti. Vzdělání potřebného pro jejich úspěšný a smysluplný osobní, občanský a pracovní život a pro uplatnění se na trhu práce pro zvolené povolání.

Cílem dvoustupňové tvorby kurikula je snaha umožnit školám vytvářet si vlastní školní vzdělávací programy. Školní vzdělávací program bude stěžejním pedagogickým dokumentem školy, na jehož základě bude škola realizovat výuku v daném oboru vzdělávání. Pro úspěšnou realizaci je nutné také vytvářet především na středních odborných školách a školních hospodářstvích podmínky pro osvojení požadovaných teoretických vědomostí a praktických dovedností.

V odborných teoretických vyučovacích předmětech získávají žáci středních odborných škol potřebné vědomosti a dovednosti k vykonávání a organizování pracovní činnosti při pěstování rostlin a chovu zvířat, při pěstování lesa a těžbě dřeva. Dále pak efektivně využívat zemědělskou či lesnickou techniku, řídit motorová vozidla. Mezi kompetence absolventů těchto středních škol patří rovněž vykonávat a organizovat činnosti související s ochranou a tvorbou krajiny a samozřejmě také vykonávat ekonomické činnosti a podnikatelské aktivity.

Vyučovací předmět praxe umožňuje žákům ověření teoretických znalostí získaných zejména v odborných předmětech. Cílem předmětu je připravit žáky na široké spektrum prací v celé sféře zemědělské a lesnické prvovýroby, služeb, obchodu a souvisejících odvětví agrárního sektoru. Funkce vyučovacím předmětu spo-

čívá v nábviku základních dovedností a v praktickém ověření odborných vědomostí.

Závěr

Z pohledu do historie je patrné, že zemědělské i lesnické školství v České republice má mnoholetou tradici. O desítky let kratší, ale dnes již také mnoholetou tradici, má i příprava učitelů odborných předmětů a praxe na středních zemědělských a lesnických školách nebo odborného výcviku na středních odborných učilištích.

V letošním roce si připomínáme 75. výročí zahájení organizované pedagogické přípravy odborníků ze zemědělství a příbuzných oborů. Od 1. června 2005 získalo vzdělávání, které doposud organizovala katedra pedagogiky České zemědělské univerzity v Praze, další dimenze. Katedra pedagogiky se spolu s dalšími dvěma příbuznými katedrami stala nedílnou součástí Institutu vzdělávání a poradenství.

Nové uspořádání Institutu vzdělávání a poradenství naváže na výše vzpomínané tradice a zároveň přinese nové metody a formy výuky při využívání moderních médií.

Kontaktní adresa:

Ing. Emil Kříž, Ph.D.
Institut vzdělávání a poradenství
Česká zemědělská univerzita v Praze
V Lázních 3
159 00 Praha 5 - Malá Chuchle
Tel.: 251 810 878
Fax: 251 811 364
E-mail: Kriz@chuchle.czu.cz
Internet: <http://www.chuchle.czu.cz>

- kř -

